

Az állam és a diákok.

Az utóbbi időben sok szó esett a diákok-rettenetes, immár igazán elviselhetlenné nőtt nyomoráról. A lapok hasábjai visszhangzottak hivatottak és hivatatlannak hozzászólásaitól. Felfedezték, hogy a diákság nemzetfentartó elem, hogy kezébe van letéve a magyar jövő sorsa, hogy az ő pusztulása az ország végveszedelmét jelenti, hogy a társadalomnak meg kell mozdulni s egész erejével össze kell fogni, hogy az ifjúság szellemi és erkölcsi épségét megmentsük, s még olyan bátor hang is akadt, mely az állam intézményes beavatkozását követelte a nyomorgó-diákság sorsába. S ugyan mi történt? A „társadalom”, ahogy írni szokták, mintha tényleg egy kicsit megmozdult volna, akadt néhány ember, aki kész valamely áldozatra: néhány ebéd néhány diák részére, egy pár száz vagy ezer korona, mindez bizony néhány vízcsepp csak egy dühöngő tűzvész ellen. De az állam, ugyan mit tett az állam? Tisztázzuk csak, mi is volna egy becsületes, oh nem kommunista, de a kapitalizmus érdekeit jól, termékenyen megértő állam feladata, kötelessége a diáksággal szemben. Mindenekelőtt minden feltétel nélküli ingyenes oktatás, azután mindenféle szigorlati és vizsgadíjak eltörlése. Tankönyvek és taneszközök, hely a laboratóriumokban és könyvtárakban, műszerek, szerszámok, anyagok, könyvek korlátlan és hiánytalan kézhezadása a tanulni akaró számára. Ehelyett kevés és bizony csak nagy ritkán jól ellátott laboratóriumok, melyekben csak alig 2-3 ember dolgozhatik: a válogatottak; könyvhiányban szenvedő, rosszul dotált és rosszul vezetett könyvtárak, amelyek nem magukhoz vonzani, édesgetni, hanem elriasztani, távolbaráni tudják csak a tanulni vágyót, képtelen kölcsönzési feltételek, tankönyvek ki-kölcsönzési tilalma, tanulóhelyiségek nem létezése; magas tandíjak s még magasabb s elengedhetetlen s nem hitelezhető vizsgadíjak.

A ma még uralkodó, tökések rendnek, épen ma, mikor „recseg, ropog” alatta „a deszkapalánk”. nagyobb érdeke volna, mint valaha azelőtt volt, hogy a jövőendő tanárokat, bírókat, közigazgatási tisztviselőket, a gyárak és állami üzemek jövőendő vezető és irányító mérnökeiket a maga számára biztosítsa. S ugyan volna-e erre jobb eszköz, mintha a tanulás ideje alatt az állam adna mindent a diáknak, amire csak szüksége van. Nemcsak ingyen tanítást és taneszközöket, hanem lakást és ételmezt, sőt ruhát is. Ha a diák látná, hogy az állam így segíti, így támogatja, a legteljesebben beforrana az „államfentartás” mai ideológiájába, akkor igazán nem kerülne ki más, mint „polgár» az egyetemi polgárok seregéből, polgár, aki a mai állami lét

a mai tőkés társadalom szellemében nevelné a jövő nemzedéket az iskolában, s dolgozna a bíróság és az állami igazgatás gépe mellett. De vajjon lehet-e, a hogy a dolgok ma nálunk állanak, a mai magyar államhatalomtól valami távolról hasonlót is várni, vajjon tesz-e, akar-e tenni a magyar kormány oly csekélykét is még oly „állam és nemzetfentartó” réteg érdekében is, ha azt más, mint józan felfogás szerinti magasabb ideológiai érdek nem követeli, ha hatalmon ülő egyesek és csoportok, magánosok és gazdag vállalatok anyagi érdeke nem írja elő? Ezért nem lehet hallani az állam válaszdó szavát ott, ahol a diákok ügyének nagy kérdőjele áll. Csak egyetlen kis halk szavacskát lehetett hallani az utóbbi hetekben, az állam egy közegének egy felhívását a diákakcióval kapcsolatban, s ez oly jellemző adalék a mai magyar államhatalom psychéjéhez, hogy érdemes lesz itt feljegyezni. Sándor László nemrégiben kommunikét tétetett közzé, hogy megesett a szíve a nyomorgó diákseregen, s segíteni akar rajta, s pedig segíteni úgy, ahogyan önézetes férfiakon segíteni kell: munkát ad a diákoknak; ha díjknak jelentkezik egyetemi hallgató, azt készséggel és azonnal alkalmazza. Hogy is áll a dolog ezzel a nagylelkű ajánlattal? Az állam fizet a díjknak 2 K 50 fillértől 5-6 koronáig terjedő napidíjat, mondjuk még háborús pótlékot is, summa summarum 200-250 koronát havonta. Férfi ember amúgy is kevés van, – hisz aki fiatal, ép-kézláb ember, az katona, – aki rokkant vagy testi hibában szenvedő idehaza maradt – a felmentettek nem keresnek állást – nem fog a mai örületes drágaság idején ezért az éhbérért a rendőrséghez menni, mikor az utolsó kis rozzant vállalatnál is, háromannyit kereshet. *A rendőrség nem kap embert, aminthogy az állami hivatalok általában nem kapnak succrescentiat.* A diákok szabadok és nyomorgók, talán lehetne őket mézes-mázos szavakkal léprecsalni; ha támogatást ígérünk, azt hiheti a naivabbja, hogy azért akadálytalanul járhat az egyetemre s tanulhat kedve szerint; hogy csalódní fog, hogy az éhbér miatt testileg, hogy a csúnya erkölcsi környezetben lelkileg inficiálódik a szegény diák, ugyan mért fájna az államhatalom bölcs és nemesszívű képviselőjének?! Mint gyakorlati érzékű s messzelátó férfiú talán egyébre is gondol. A korgó gyomor, a szegénység, a nyomor nagyon rossz tanácsadó. Oroszországban is volt diák-szegénység, s ezzel szerves összefüggésben mint következmény mód felett elharapódzott a szocializmus, az anarchizmus a diákság között. Az orosz diákság az orosz titkos forradalmi szervezkedés és agitáció igazi melegágya lett, a cári hatalom megdöntésében az orosz diákság oroszlánrészt kéri magának, s a mai forradalmi orosz kormány is volt diákok kezében összpontosul. Hátha a mi nyomorgó diákjaink lelkében is termékeny talajra talált ez a mótely. Milyen jó volna néhány a sovány díjnk-koszt pórázán tartott szerencsétlen diák, aki úgy melleleg társai gondolkodásmódjáról, szándékairól be-be számolgatna munkaadójának. Így lehetne a diáksegítés ürügye alatt egy csapásra két legyet fogni: a személyzet-hiányon is segíteni s a diákság között jól idomított s spiclit is elhelyezni. Ajánljuk a főkapitány úrnak, hogy a díjnk-diákok főnökévé Konsten őrnagy urat nevezze ki, ő úgylis alighanem állás nélkül fog maradni, sikeres tevékenysége bizonyára nyugdíjazáshoz fog vezetni, s egy ilyen nyugdíjas ember, bizonyára olcsón lesz kapható.

A diákságot pedig nem féltjük sem a rendőrségtől, sem a nyomortól. Az ifjúság szellemileg friss, erkölcsileg romlatlan s telve a szebb és jobb jövő utáni vággyal, s telve mély és kiirthatatlan gyökerű ideális érzéssel. Át fogja magát vágni az élet minden nehézségein A szegénység, a nyomorúság pedig, amely ma jobban, sokkal erősebben marja és égeti, mint valaha azelőtt – ugyan mikor nem volt nálunk Magyarországon diákszegénység és nyomor – oda fogja őt vinni, ahol a helye van, azoknak a táborába, akik tudják, hogy ennek a bajnak a gyökere is ott van,

ahol minden más nagy bajunk gyökeredzik: az egész társadalmi rendünk botor szerkezetében, a termelésnek és a javak elosztásának dőre és igazságtalan módjában, s azok közé. akik a felismerés következtében tetterős kézzel fordítani és változtatni is akarnak az állami és társadalmi lét szerkezetének kerekei közt. *—er—go*